

A PESTHIDEGKÚTI WALDORF ÁLTALÁNOS ISKOLA, MŰVÉSZETI ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Az iskola képviselője:

Kovács Gábor

Az iskola címe:

1028 Budapest, Kossuth L. u. 15-17.

Tel.:39-74-468, 27-57-938

Tel./Fax: 27-57-935

1. Bevezetés

A **Waldorf-pedagógia** 1919 óta gyakorolt reformpedagógia, megalapítója Rudolf Steiner. Az első Waldorf-iskolát Stuttgartban (Németország) nyitották meg, a Waldorf–Astoria cigarettagyár munkásainak gyermekei számára. A világ legnagyobb alternatív iskolai hálózatának részeként ma már minden kontinensen, 51 országban több mint 800 iskola működik.

Magyarországon 17 iskola nyílt a rendszerváltást követő évtizedben.

A Waldorf-iskolák képzés tartalmát és módszereit a gyermekek fejlődéséből és annak változásaiból merítik és teszik gyakorlattá. **Gyermek- és személyiségközpontú**, képességfejlesztő iskola, melyben a művészeti és gyakorlati készségek fejlesztése azonos súlyú a közismereti képzéssel. A tanítás a hagyományos tantárgyak nagy részében epochális - tömbösített, időszakos - jelleggel folyik.

2. A Pesthidegkúti Waldorf Iskola története

A Waldorf-iskola nem világnézeti iskola – a pedagógiai felfogás hangsúlyozottan tiszteletben tartja a diákok és szülők vallásos és egyéb meggyőződéseit, valamint az eltérő nemzeti kultúrák sajátosságait.

Az alternatív pedagógiai gyakorlatot folytató iskolák közül a Pesthidegkúti Waldorf Iskola volt az, amely Közép-Kelet Európában és Magyarországon elsőnek törte meg – civil kezdeményezésre – az állam oktatási-nevelési monopóliumát. 1989-ben kezdtük meg az oktatást Solymáron 32 elsőssel, felmenő rendszerben.

Az indulás feltétele volt - a törvényi engedélyen túl - hogy legyen képzett waldorf-tanító, és nagytapasztalatú tanácsadó tanár, valamint egy olyan Szülői Kör, mely rendszeresen foglalkozott a Waldorf-pedagógia elméletével és gyakorlatával.

Az alapítás éve óta minden évben egy-egy új első osztállyal bővült az iskola.

Iskolánk **12 évfolyamos egységes iskola**, az érettségire ill. a felvételi vizsgákra való felkészítés a 13. évben valósul meg. Évfolyamonként egy osztály működik. Az 1996/97-es tanévben indult az első gimnáziumi osztály, már a jelenlegi iskolaépületben.

A 2000/2001-es tanévtől az iskola teljes kiépülésével a 13. évfolyamban összesen 360 diáknak adunk otthont. Nevelési programunk a Waldorf-pedagógia több mint 80 éves nemzetközi hagyományait követi.

3. A törvényi kötelezettségek teljesítése

Az iskola a közoktatási törvényben előírt kötelezettségének úgy tesz eleget, hogy harmóniát teremt a több évtizedes nemzetközi tapasztalatok alapján kidolgozott **Waldorf-tanterv és a Nemzeti Alaptanterv** között. Nevelési céljainkkal összhangban áll a NAT átjárhatósággal kapcsolatos koncepciója, ezért helyi tantervünk kidolgozásakor ezt is figyelembe vettük. Fontosnak tartjuk, hogy az iskolánkból más oktatási intézménybe távozó gyermekek képesek legyenek az új környezetben is továbbfejlődni. Ugyanakkor a törvény értelmében rugalmasan kezeljük a szakaszhatárokat; van olyan követelmény, melyet hamarabb teljesítenek a tanulók, mint ahogy a NAT előírja, és van, amit csak a 10. osztály végére.

4. Pedagógiai célok

4.1. Szabadságra nevelés

A Waldorf – iskola a ma fiataljait úgy neveli és tanítja, hogy a társadalom más tagjaival együtt szabad közösséget legyenek képesek alkotni, megfelelően a kor kérdéseinek, kihívásainak. A fiatalokat **szabadságra** és **önálló felelősségtudatra** "iskolázza", vagyis olyan individuuumokat kívánunk nevelni, akik szabadságukkal felelősen képesek bánni, akik szociálisan érzékenyek. Pedagógiánk ezért fontosnak tartja, hogy a gyermekekben alapvetően meglévő, a környezetük és a világ iránti nyitottságot ápolja illetve megőrizze.

A Waldorf – iskola az oktatásban és a nevelésben szabad művészi folyamatot, alkotó együttműködést lát az egyes emberek és ezáltal a társadalom fejlődése érdekében.

4.2. A belső harmónia megteremtése, illetve megőrzése

A gyermeket a fejlődő embert – testi-lelki-szellemi egységnek tekintjük. Pedagógiai munkánk célkitűzése, hogy iskolánk – Pestalozzi szavával élve – **a fej, a szív és a kéz egységes iskolája** legyen. A nevelés során egyenlő módon és mértékben fejlesztjük a gyermek intellektuális, érzelmi és a cselekvésben megnyilvánuló gyakorlati készségeit.

Fontosnak tartjuk a **kiegyensúlyozott**, derűs, fantáziagazdag belsővilág megóvását ill. megteremtését, melynek eszköze elsősorban a művészeti tevékenység és az egyes gyermekek fejlődésének megfelelő tempójú oktatás. Az a célunk, hogy kreatív, a problémákra érzékeny és azokat jól megoldani képes fiatalok kerüljenek ki iskolánkból.

4.3. A személyiség kibontakoztatása

Minden gyermek **személyiségében rejtélyként** áll előttünk, mikor iskolánkba lép, feladatunk, hogy az évek folyamán egyre közelebb kerüljünk megfejtéséhez. Belső erőt, képességeit, egyéni módon lehet kibontakoztatni, felszabadítani. Az iskolánkban tanított tantárgyakat nem pusztán elsajátítandó ismeretanyagnak tartjuk, hanem eszköznek arra, hogy ezek a folyamatok egészséges irányba alakulhassanak. A tanterv a Waldorf–iskolában nem recept, hanem organikus rendszer, amely a Waldorf–pedagógia emberképét és a gyermek fejlődését tükrözi. A nevelési-tanítási folyamat módszerét, tananyagát és szervezését alapvetően a **gyermek életkori sajátosságai** szabják meg.

4.4. Az „érzelmi” intelligencia fejlesztése

A Waldorf-pedagógiai emberképben fontos helyet kap az **akarat-érzés-gondolkodás** hármassága az ember fejlődésében megfigyelhető nagy, hétéves periódusoknál. Így a kisgyerekekre elsősorban az akarat jellemző, ami például abban nyilvánul meg erőteljesen, hogy a gyerek mindent le akar utánozni, amit a környezetében tapasztal. A következő fejlődési szakaszra (7-14 év) amikor az utánozás szerepe egyre csökken, az érzés uralma („érzelmi intelligencia”) lesz a jellemző és csak a harmadik szakaszban, 14 éves kor után az absztrakt gondolkodás („kristályos intelligencia”).

Ennek megfelelően az alsó iskolaévekben elsősorban az **érzelmi intelligenciát** fejlesztjük, miközben a tanítás során konkrét ismeretek (írás, olvasás, szorzótábla ismerete, számolási képességek fejlesztése, természetéről szóló ismeretek, fizikai, kémiai jelenségek megfigyelése, stb) nyújtásával olyan „kristályszemcséket” adunk a gyermekeknek, melyek köre a középiskolai évek során kristályosodhat az absztrakt gondolkodásban, az önálló ítéletalkotás képességében.

Az érzelmi intelligencia fejlődését legjobban a **mesék**, elbeszélések szolgálják, melyek elsőtől nyolcadik osztályig a tanítás gerincét képezik, mind a közismereti tantárgyak, mind a szakórák (idegen nyelvek, művészeti tantárgyak) témája, tananyaga szempontjából.

5. A pedagógiai módszer jellegzetességei

5.1. Az osztálytanítói rendszer

A Waldorf-iskola egyik jellemvonása a tanítvány és a tanár közötti mély, személyes kapcsolat. Az **osztálytanító** az a személy, aki a gyermek számára a tudás megszemélyesítője, az ismeretek forrása. Ő vezeti el az egyszeregytől az algebraig, a meséktől Shakespeare-ig, a betűktől az önálló fogalmazásig. Nyolc éven keresztül (ideális esetben) minden reggelt együtt kezdenek, együtt haladnak végig az ismeretszerzés különböző fokain, hogy azután a 9. osztálytól már szaktanárok kezei alatt alakuljon tovább tudásuk, személyiségük.

Az osztálytanító az általa tanított tárgyakhoz sokszor kap segítséget a téma felsőtagozatos szaktanárától, de iskolánkban az is gyakorlat, hogy egy-egy epochát már ez a szaktanár tart meg az adott osztályban. A 9–13. osztályban az osztály életének szervezési feladatait az **osztálykísérő** látja el, ugyanakkor az időközben ifjú emberekké vált gyermekek **pártfogó tanárt** (tutor) választhatnak személyes problémáik segítésére.

5.2. A tananyag megformálása és az oktatási folyamat az alsó- (1-4. osztály) és a közép- (5-8. osztály) tagozatban

Iskolánkban a közismereti tárgyak döntő részének oktatása epochálisan folyik a reggeli **főoktatás** (8.¹⁰– 10 h.) keretében. Ennek felépítése egyfajta lelki-szellemi ki- és belégzés. Nyolc éven át minden reggel az osztálytanítóval kezdik a gyerekek a napot. A kötetlen beszélgetés után közösen elmondják a reggeli fohászt, ezután következnek a bizonyítványversek (lásd ellenőrzés és értékelés).

Az óra ritmikus részében a gyermekek egész lényükkel átéli a tananyagot: mozognak, énekelnek, verset mondanak és furulyáznak. Ezután elmélyülnek a munkában, melynek témája három-négy héten át ugyanahhoz a közismereti tárgyhoz kapcsolódik. A főoktatást mese, történet vagy életrajz zárja, az osztály életkorának megfelelően.

5.2.1. Epochák

A gyermek különböző fejlődési szakaszában a tananyag tartalma, megformálása és minősége is más és más kell hogy legyen..

Az **első 3 osztályban** eleven képeken keresztül tanítjuk a gyermekeket, írásra, olvasásra, számolásra. A gyermekek belülről élik át ezen képek tartalmát. Ekkor a tanítás erősen kötődik a mozgáshoz, az együttes, közös ritmikus tevékenységhez (éneklés, versmondás). A fantáziával telített, mesés, játékos megközelítés a jellemző a gyermekek utánzási képességére alapozottan. Példa erre az írás tanítását megelőző formarajz, amikor a gyermekek a tanító által rajzolt formákat utánozzák, és ezáltal szereznek pl. gyakorlatot a karmozgás terén. A későbbiekben a betűk bevezetését is megelőzik a betűkhöz fűződő mesék, színes ábrák, rajzok. Mindez a gyerekek egyéni fejlődésének megfelelően halad. Az első három év epochálisan oktatott tantárgyai az írás, olvasás, számolás és az írást segítő formarajz. Ugyanakkor megjelennek a természetismeret és a nyelvtan alapjai is.

A **4. – 6. osztályban** már kívülről is képes a gyermek szemlélni az őt körülvevő világot, ennek tantervi megnyilvánulásai pl. a falusi élet –, a mesterségek– , a házépítés–epocha. Az előző évek tantárgyain kívül megjelenik a nyelvtan, történelem, földrajz, természettan (állattan, növénytan, ásványtan), geometria, fizika, szülőföldismeret.

A **7. és a 8. osztály** tájékán a tudományos ismeretszerzés alapelemei is megjelennek, de nem az elméleteken és a definíciókon van a hangsúly, hanem a megismerés feletti örömmön. Ezeknek az éveknek újonnan belépő, epochálisan tanított tantárgyai a kémia, biológia, csillagászat.

A 8. osztályban a tanulók érdeklődésüknek megfelelően éves munkák készítenek, amit bemutatnak tanáraiknak, társaiknak.

5.2.2. Szakórák

A főoktatás után a szakórák következnek, melyek heti rendszerességgel vannak jelen az órarendben. 1. szakóra: 10.30 – 11.15, 2. szakóra: 11.15 –12.00, 3. szakóra: 12.30 – 13.15, 4. szakóra: 13.15 – 14.00. Olyan tárgyakat tanítunk ezeken az órákon, melyek rendszeres gyakorlást igényelnek. A szakórák legtöbbször eleinte az osztálytanító tartja, később fokozatosan lépnek be a megfelelő szaktanárok. Az alsóbb osztályokban ének–zene, idegennyelvek, játékos torna, rajz, euritmia, kézimunka, festés, valamint a szabad vallás - mely utóbbi fakultatív tantárgy - tanítása zajlik ilyen módon. A középtagozaton ezek mellett megjelennek a gyakorlóórák (matematika, nyelvtan, stb) és a kézműves órák (fafaragás) is.

5.3. A tananyag megformálása és az oktatási folyamat a felső (9.-13. osztály) tagozatban

A felső tagozatban némiképp megváltozik a tanítás rendszere: minden tantárgyat egyetemet és lehetőleg Waldorf-tanárképzőt is végzett szaktanárok tanítanak, a stabilitást és állandóságot biztosító osztálytanítót felváltja az **osztálykísérő**, illetve a személyre szóló, egy-egy tanuló által felkért **tutor**, akivel gondjait, örömeit megoszthatja, akitől tanulmányi kérdésekben tanácsot kérhet stb.

Kapcsolataink vannak osztrák, német, holland illetve angol Waldorf-iskolákkal is, a kölcsönös látogatások iskolánk életének mindig fontos eseményei.

5.3.1. Epochák

A felsőtagozatban változatlanul megtartjuk négy éven át az epochális oktatást. Ugyanakkor az egyes közismereti tárgyakat feldolgozó epochák mellett megjelenik az egy-egy évfolyamra jellemző speciális epocha is.

A **9. osztály** az őszi folyamán két hetet egy bio-gazdaságban dolgozik, itt tartják a biológia-epochájukat, melynek során rendszeres munkát végeznek a gazdaságban, állatokkal és növényekkel foglalkoznak.

A **10. osztály** három hetet lehetőleg egy viszonylag zártabb vidéki közösségben tölt el (pl. gyakran mennek Erdélybe), ahol néprajzi kutatásokat végez. Ennek eredményeként egy komoly „dokumantációt” is készítenek a diákok, valamint földmérést tanulnak, térképet szerkesztenek.

A **11. osztály** egy hónapot szociális illetve ipari munkán tölt, de ekkor már mindenkinek egyedül kell megtalálnia a helyét az iskola által kijelölt munkahelyen. A diákok különböző cégeknél, üzemekben, kórházakban és szociális intézményekben rendszeres munkaidőben dolgoznak. A gyakorlat célja a rendszeres munka megtapasztalása, valamint a szociális kapcsolatok, a cég illetve üzem szervezetének megismerése.

A **12. osztály** készül Waldorf-tanulmányainak befejezésére: a tanulók egy saját maguk által választott témában mélyednek el egy éven keresztül, melyet kidolgoznak, elkészítik a megtervezett gépet vagy más tárgyat, művészeti alkotást, s az ahhoz kapcsolódó írásos dolgozatot. Az év végén ezt a munkát a tanulóknak meg is kell „védeniük”: immáron a nagy nyilvánosság előtt egy órában ki-ki bemutatja a témáját, válaszol a kérdésekre.

Az év utolsó epocháját külső, meghívott előadók tartják a gazdaság, politika, környezetvédelem és szociológia aktuális kérdéseiről.

A 12. év – egyben a tizenkét éves Waldorf-pedagógiai program – zárásaként a diákok bemutatnak egy színdarabot.

A tanév befejezéseként egy európai művészettörténeti tanulmányúton vesznek részt, melynek során lehetőségük nyílik találkozni más országok Waldorf-iskoláinak diákjaival. Az utat közös felkészülés előzi meg, a diákok maguk is részt vesznek a program kidolgozásában és az utazáshoz szükséges pénz előteremtésében.

A **13. évben** megszűnik az epochális oktatás, a diákok már kizárólag az érettségire és felvételre készülnek. Építünk tanulóink önállóságára: megszűnik pl. az óralátogatási kötelezettség, elvárjuk azonban, hogy átlássák érdekeiket, képességeiket, hiányosságaikat és ennek megfelelően kérjenek segítséget, vegyenek részt az órákon. Az év folyamán három „próba-érettségin” tesznek bizonyosságot felkészültségükről.

5.3.2. Szakórák

A felső tagozatban magas óraszámokban folytatódik a kézműves (asztalos munkák, szövés, kosárfonás, stb) és a művészeti tárgyak (festészet, művészettörténet, stb) tanítása. A szaktárgyak körében külön szerepet kap a dráma és a beszédművelés (lásd színjátszás). Az első négy szakóra mellett egyre nagyobb számban fordul elő 5. (14.10-14.55) és 6. (14.55-15.40) szakóra.

A közismereti tárgyakhoz kapcsolódó szakórák egyre tudatosabban építenek a tanulók „kristályos intelligenciájára”.

Sok önálló munka vár tanulóinkra, saját kutató jellegű tevékenységet folytatnak egyéni érdeklődésüknek megfelelően.

5.4. A tanórákon kívüli nevelés és oktatás

A tanítási órákon kívül az osztálytanítók, osztálykísérők rendszeresen szerveznek olyan foglalkozásokat, melyek valamilyen módon szorosan kapcsolódnak az epocha témájához. Ilyen a házépítés (3. osztályban), az olimpia (5. osztályban), a színdarabok és múzeumlátogatások (közép és felsőtagozat), stb.

Délután a gyerekek a **napközi** mellett **hangszeres zenét** tanulhatnak, részt vehetnek **kézműves és sportfoglalkozásokon**.

A diákoknak sítábort, evezős-, hegymászó- és kerékpártúrákat szervez iskolai sportegyesületünk, a **Mocanj Waldorf Diák Sportegyesület**. A felsőtagozatos diákjaink péntekenként filmklubban vehetnek részt.

5.4.1. Ünnepek

A tanév ritmusát az **évkör ünnepei** (Szt.Mihály-nap, Szt.Márton-nap, Szt.Miklós nap, Karácsony, Farsang, Húsvét, Pünkösd, Szt.János-nap) adják, melyet az iskola diákjai és tanárai közösen tartanak. A hosszas készülődés, az ünneplés és a lezajlott ünnepre való visszatekintés kerek egészé áll össze, az egyik ünnep lecsengése lassan átmegy a következőre való előkészületbe.

Az adventi időszak kiemelkedő eseménye az adventi bazár (vásár), melyet a szülők szerveznek. Az árusok mellett kávéház valamint a szülők és diákok által összeállított egész napos program várja a vendégeket. A karácsony előtti utolsó tanítási napon a tanárok karácsonyi színdarabot adnak elő.

Az évente megrendezésre kerülő **Tavaszi Hangversenyünkön** gyermekek, tanárok és szülők lépnek fel. Szülői kezdeményezésből született a havonta megrendezésre kerülő **Tereferé kávé- és teaház**. Itt művészeket, közéleti személyiségeket látunk vendégül.

A diákok a rendszeresen megrendezésre kerülő **évszakünnepeken** bemutatják egymásnak és a szülőknek az adott tananyaghoz kapcsolódó verseket, játékokat, mondókákat.

5.4.2. Színjátás

A Waldorf-iskolákban általában hangsúlyos színjátás nálunk is a nevelés fontos eszköze. Iskolánkban az oktatás szinte minden formájában jelen van a színjátás és a színház. Osztálytanítóink igen gyakran élnek **drámapedagógiai** módszerekkel bármely tantárgy tanításában. Különböző tantárgyak keretében szülehetnek színházi jellegű előadások, melyeket be is mutatnak az osztályok egymásnak.

A pedagógiai program részeként a nyolcadik és a tizenkettedik osztály egy egész estét betöltő **színdarabbal** zárja tanulmányait, de egyes osztálytanítók gyakrabban is színre visznek darabokat osztályaikkal.

Az osztályszínjátásokon kívül működik egy **színjátászó csoport** a 9.-12. osztály számára. Itt olyan tanulók dolgoznak, akik kedvet és tehetséget éreznek magukban arra, hogy az iskolai kötelezettségeiken felül is foglalkozzanak a színjátással. A csoport többek között színre vitt két Shakespeare darabot: a Szentivánéji álmot és a Machbethet.

Diákjaink rendszeresen részt vesznek színjátászó versenyeken és fesztiválokon.

5.4.3. A tanulók önálló munkája

A gyermekek iskolában és iskolán kívül végzett munkája a 12 év során fokozatosan épül fel. Az első évben még majdnem mindent a tanár irányításával végeznek, ez otthoni feladat még csak játékos formájú. Az évek során az elvégzett **feladatok feletti öröm** már lehetővé teszi, hogy otthon is képesek legyenek önállóan dolgozni. Mivel a Waldorf–iskolákban pedagógiai megfontolásokból alsóbb osztályokban nem használunk tankönyveket, így a gyermekeknek maguknak kell elkészíteniük azokat a **füzeteket**, amelyekből tanulnak. Ennek elkészítéséhez nem csak az órai figyelem szükséges, hanem esztétikai érzék és odaadás. A nagyobb osztályokban gyakran kell **önálló beszámolókat** tartaniuk, ezek forrását részben az iskola könyvtára, részben a gyermekek által látogatott nagyobb könyvtárak, illetve az otthon megtalálható könyvek szolgáltatják. A 9–12. osztályban olyan szintű füzetet kell összeállítaniuk az órán elhangzottak, illetve önálló kutatásuk révén, amely alapul szolgálhat egy későbbi érettségi– vagy felvételi vizsgára való felkészülésnek. Az önálló munka értékes megnyilvánulásai a 8.-os **éves munkák** és a 12.-es záró „**Waldorf-diploma**” munkák.

5.5. Az ellenőrzés és az értékelés

A Waldorf–iskolákban **nincs osztályzás**, ami nem jelenti azt, hogy minősítés sincs. Pedagógiaiilag a fejlesztő értékelést tartjuk megfelelőnek a gyermekek számára. A tanulók nap mint nap visszajelzéseket kapnak az őket tanító tanároktól. Azt tartjuk, hogy a jegyek nem feltétlenül jelentenek objektív értékelést (sokszor nagyon is szubjektívek), és nem feltétlenül tükrözik a gyermekek által elvégzett munkát. Az osztályzás által megnyilvánuló teljesítmény–központú megközelítés csak egy szempont a pedagógiában fontos számos szempont közül. A tudás megszerzése helyére nagyon gyorsan belép az érdemjegyek megszerzése, amit nem tartunk egészségesnek. Az értékelésnek tehát más módját választjuk.

Az osztálytanító a napi **intenzív kapcsolat** következtében jól ismeri a gyermeket, az epochánként változó tantárgyak tanítása közben egyre árnyaltabb és pontosabb kép alakul ki benne a gyermekről. A szülőkkel is szoros kontaktust épít ki, így megfelelően tudja tájékoztatni őket. A havi rendszerességgel tartott szülői esteken a szülők **tájékoztatást** kapnak az osztály általános fejlődéséről és a gyermekek egyéni haladásáról. Az év végén a gyermekek **szöveges bizonyítványt** kapnak, aminek az osztálytanító részéről a gyermek felé irányuló személyes része a **bizonyítványvers**, ezek nagy gonddal megformált, pedagógiai tapintatot tükröző saját szerzemények. Ugyanakkor a szülők a gyermek általános fejlődéséről és minden tantárgyról külön is szöveges értékelést kapnak. Az előzőekből következően iskolánkban **nincs osztályisméltés**, mivel károsnak tartjuk a kialakult szociális viszonyok tanulmányi okokból történő megbontását. Tapasztalataink szerint a tanulók fejlődése idővel harmónizálódik.

5.6. Komplex fejlesztés

A Waldorf–pedagógia alapjaiból kiinduló különböző **terápiás módszerek** alkalmasak lehetnek olyan gyermekek fejlesztésére is, akik speciális foglalkozást igényelnek tanulási vagy viselkedési zavarai miatt. Iskolánkat egyre gyakrabban keresik fel olyan szülők, akiknek gyermeke ilyen problémával küzd. Itt fontos megjegyeznünk, hogy intézményünk nem képes nagy számú problémás gyermek felvételére, de nem is akar minden ilyen gyermeket elutasítani és speciális iskolába küldeni. Minden egyes alkalommal mérlegelni kell, hogy az adott gyermek

az adott osztályba felvehető-e, illetve hogy az osztályban maradása fenntartható-e? Ezt a mérlegelést az osztálytanító és az osztályban tanító szaktanárok közösen végzik.

Ugyanakkor lehetőséget biztosítunk arra, hogy **egyéni segítségnyújtásban** részesüljenek azok a tanulók, akiknek az osztálytanítók, az iskolában dolgozó szakemberek és a szülők közös megítélése és egyeztetése alapján erre szükségük van.

A növekvő igény készítésére jött létre egy **terápiás csoport** az iskolaorvos, pszichológus, gyógypedagógus, logopédus, fejlesztő pedagógus, gyógyeuritmista és művészetterapeuta részvételével. A terápiás munkáról a tagok folyamatosan konzultálnak, munkájuk az osztályok rendszeres **szűrése** mellett a gyermekek felé egyénre szóló fejlesztő foglalkozások, a tanárok és szülők felé pedig **tanácsadás** formájában valósul meg.

5.7. A szülőkkel való kapcsolat

Az iskolánkban folyó pedagógiai munka sikere nagy mértékben függ a szülőkkel való együttműködéstől. A Waldorf-iskolát a **szülői akarat** hozza létre és fennmaradni is csak akkor tud, ha ez az akarat újból és újból megerősödik. Fontos, hogy intenzív, termékeny kapcsolat jöjjön létre a tanár és a gyermeke nevelését reá bízó szülő között. Ez a közös munka a felvételi beszélgetésen indul és a következő évek során is meg kell maradnia.

A szülők a havonta tartott **szülői esteken** kívül a tanév során a **évszakünnepeken** és a tanár által meghirdetett **nyílt napon** szerezhetnek benyomásokat az iskolában zajló tevékenységekről. Ezen túl a tanár és a szülő egyaránt kezdeményezhet személyes beszélgetést a gyermek fejlődésével, problémáival kapcsolatban. Az iskolában tartott **ünnepi együttlétek** is lehetőséget teremtenek a kialakult viszony ápolására.

Az iskolai eseményekről, rendezvényekről, közérdekű információkról a tanári kollégium **heti hírújságban** (Hétfői Hírek) folyamatosan tájékoztatja a szülőket.

6. Felvételi

A Pesthidegkúti Waldorf Iskola **nem kötelező felvételt** biztosító iskola, a jelentkezők száma minden évben meghaladja a felvehető gyermekek számát. Az osztályok kialakítását a leendő osztálytanító és az iskolában tanító tanárok közösen végzik. Az induló osztályok létszáma 26–30 között változik.

6.1. Általános irányelvek

Iskolánk célja a nálunk tanuló **gyermekek harmónikus, egészséges fejlődése**, ennek következtében a jelentkező gyermekeknél nem a jövőben várható teljesítmény a felvétel kritériuma. Igyekszünk olyan osztályt kialakítani, amelyben a különböző temperamentumú, lelki alkatú gyermekek között egyensúly van, ugyanakkor figyelünk a fiúk–lányok arányára is. Tekintetbe vesszük a **szülők iskolaválasztási szempontjait** is, ez ugyanis döntő jelentőségű az elkövetkező időszak pedagógiai együttműködésének sikere szempontjából. A jelentkező gyermekek közül a többség Waldorf-óvodában nevelkedett ill. testvére már iskolánk tanulója, ők a felvételnél előnyt élveznek.

6.2. A felvételi előtt — a mérlegelés ideje

Az iskola iránt érdeklődő szülők számára a tavaszi felvételi előtt több hónappal **előadás–sorozatot** indítunk. Ezeket a tanári kollégium tagjai, szülők ill. a gazdasági vezető tartja. Pedagógiánk alapelveinek, fő irányvonalainak ismertetése mellett ilyenkor betekintést nyújtunk a pedagógia szellemi háttérébe, a módszertanba, az iskola életének jellegzetességeibe. A tanterv vázlatos ismertetésén túl a szülők, a tanárok közreműködésével, átélhetik azokat a lépéseket, melyeket gyermekeik is átélnek majd a következő évek során. Ilyenkor ismertetjük azokat a könyveket, kiadványokat is, melyek a Waldorf–pedagógiával részletesen foglalkoznak. Ezek áttanulmányozása tovább segíthet a döntés meghozatala előtti mérlegelésben. Ezt követően a szülők **jelentkezési lapot** töltenek ki, melyen a megadott kérdések alapján részletesen le kell írniuk gyermekük eddigi fejlődését és indokolniuk kell az iskolánkba való jelentkezésüket. Az utolsó beszélgetésen lehetőség szerint a tanári kollégium bemutatja a leendő osztálytanítót.

6.3. A felvételi beszélgetés

Az iskolai felvételi során igyekszünk minél pontosabb képet kialakítani a gyermekről, a szülőkről, a családban kialakult szülő–gyermek kapcsolatáról. Ez több párhuzamos szálon fut. Részletesen áttanulmányozzuk a szülő által beadott jelentkezési lapot, ami kialakítja a beszélgetés vázát. A szülő ilyenkor részletesen beszélhet gyermekéről, kifejtheti azokat a fontos momentumokat, amelyeket a jelentkezési lapon nem állt módjában részletezni, a tanárok pedig olyan kérdéseket vehetnek fel, melyek a beadott anyag alapján lényegesnek tűnnek. Természetesen a szülők is feltesznek olyan jellegű kérdéseket, melyekre az előadások alapján nem sikerült választ kapniuk.

Eközben a gyermekek **játékos felvételin** vesznek részt. 8 fős csoportokban vizsgáljuk a gyermekeket, így alkalmunk van a közösségben való viselkedésükről is benyomást szerezni. A csoportos játék, mesébe ágyazott ügyességi gyakorlatok közben több tanár figyeli a gyermekek hallását, ritmusérzékét, emlékező tehetségét. Az egyéni feladatok során többek között a számfogalom kialakulását, a rajzkészséget, a finommozgások koordinációját figyeljük. Az **iskolaérettség felmérése** nem pusztán az intellektuális képességek bizonyos szintjének meglétét vizsgálja, hanem a szociális és testi fejlettséget is.

A felvételi végén a tanárok összegzik tapasztalataikat és megpróbálják összeállítani, **megkomponálni** az osztályt. A felvételre javasolt gyermekeket a tanári kollégium egyetértésével vesszük fel az osztályba.

A leendő osztálytanító ellátogat a különböző óvodai csoportokba is, hogy eljövendő tanítványait az óvodai tevékenységen belül is megismerhesse.

6.4. Felvételi a magasabb osztályokba

Rendszeresen előfordul, hogy a tanév közben, vagy az új tanév kezdetén jelentkeznek szülők felvételi kérelemmel. Ilyen esetben az osztálytanító (-kísérő) az osztályban tanító kollégáival együtt mérlegeli, hogy az osztály tud-e újabb gyermeket befogadni. Amennyiben igen, a felvételizés tényét közli a tanári konferenciával. A felvételi legalább két tanár jelenlétében zajlik, módját és a felvétel kritériumait a gyermek életkora és az illető osztály összetétele határozza meg. A felvételről az **osztálytanító, -kísérő hoz döntést**, aminek

eredményéről értesíti a tanári kollégiumot és a szülőket. Épületünk szűkössége miatt sajnos egyre kevesebb lehetőség nyílik új tanulók felvételére.

6.5. Az iskolából való távozás

A gyermek iskolából való kilépésének indokai különbözőek lehetnek, ezek között szerepel a lakóhely megváltozása, vagy a szülő ill. az iskola ilyen irányú döntése. Ez utóbbi esetekben **a nevelésről alkotott kép egymástól való eltávolodása** a leggyakrabban előforduló ok. Ilyenkor a gyermek érdekében legjobb az iskolaváltás, hiszen a nézetkülönbség komoly feszültségeket támaszt a gyermekben és az osztály közösségében egyaránt.

Tapasztalataink szerint a különböző iskolák változó módon reagálnak az általunk kiállított szöveges bizonyítványra. Ha ezt nem fogadják el, akkor szükség esetén osztályzatokat adunk, mert fontosnak tartjuk, hogy a gyermek ne szenvedjen hátrányt iskolánk sajátos pedagógiai elvei miatt.

7. A pedagógiai munka feltételei

7.1 Tanításra fordított idő

Az iskolai tanítási napok száma a **törvénynek megfelelően** meghatározott.

A tanév során őszi, karácsonyi, sí, húsvéti szünetet tartunk. A szülők az év elején értesítést kapnak a tanév rendjéről, az ünnepek és a szünetek beosztásáról.

7.2 Személyi feltételek

7.2.1 Tanulók

1. osztály	29 fő
2. osztály	30 fő
3. osztály	29 fő
4. osztály	23 fő
5. osztály	29 fő
6. osztály	27 fő
7. osztály	27 fő
8. osztály	30 fő
9. osztály	28 fő
10. osztály	27 fő
11. osztály	23 fő
12. osztály	26 fő
13. osztály	30 fő

7.2.2 Pedagógusok

Főállású osztálytanító:	8 fő
Főállású szaktanár:	12 fő
Félállású tanár:	4 fő
Óraadó tanár:	13 fő
Epochaadó tanár:	1 fő
Megbízással dolgozó:	2 fő
Könyvtáros:	1 fő

Az iskolánkban dolgozó tanárok nagy része **állami felsőfokú diplomával és Waldorf-pedagógiai végzettséggel** egyaránt rendelkezik, mások a két diploma valamelyikével.

Az iskolánkban tanító tanárok továbbképzése több szinten és helyszínen zajlik. A közös szellemi munka színtere a hetenként megtartott **pedagógiai konferencia**, ahol nem csak az aktuális problémákról van szó, hanem általános pedagógiai kérdéseken is dolgozunk. Ezen túl a Magyar Waldorf Szövetség szervezésében **tanári műhelyek, továbbképzések** is zajlanak. A tanári kollégium tagjai rendszeresen részt vesznek országos és nemzetközi pedagógiai konferenciákon ill. alternatív pedagógiai műhelymunkákban. Tapasztalataink bővítése érdekében **hospitálásokat** végzünk hazai és külföldi iskolákban. Fontosnak tartjuk a nagy tapasztalattal rendelkező, külföldről érkező tanácsadó tanárokkal való kapcsolattartást. A Waldorf-tanárképzések keretén belül Magyarországon tanító **külföldi docenseket** rendszeresen meghívjuk iskolánkba előadások tartására.

7.2.3. Technikai személyzet

A pedagógiai munka feltételeinek megteremtéséhez nagyon sok önkéntes segítséget kapunk a gyermekek szüleitől. Ezen túl hét fő végzi a **technikai feladatokat**.

Gazdasági vezető:	1 fő
Főállású gondnok:	1 fő
Főállású iskolatitkár:	1 fő
Főállású takarító:	2 fő
Félállású takarító:	1 fő
Főállású konyhai személyzet:	1 fő

Az iskolánkban folyó pedagógiai munka elvégzéséhez a személyi feltételek jelenleg adottak.

7.3. Tárgyi–dologi feltételek

7.3.1. Iskolaépület

A Pesthidegkúti Waldorf Iskola a II. kerületben, Pesthidegkúton található, családi házakkal körülvéve. A II. kerület Önkormányzatának a Török Sándor Waldorf-pedagógiai Alapítvánnyal kötött bérleti szerződése szerint az Alapítvány részére **bérbe adta a Kossuth Lajos u. 17. szám alatti főépületet és a hozzá tartozó telket, valamint a Petőfi Sándor u.**

8. szám alatti telket. A kézművesház a hozzá tartozó telekkel (Kossuth Lajos u. 15.) együtt az Alapítvány tulajdona.

A fenntartó által végzett beruházások a fenntartó tulajdonát képezik. Az iskola tárgyi berendezése az iskola tulajdona.

Az épületekhez iskolakert tartozik, melynek nagy területét bitumen fedi. Az óráközi szünetekben a gyermekek főleg az iskolakertben játszanak. A kert többi részén gyep, gyümölcsfák, a gyermekek által ápolt kis virágoskertek, kemma, kisebb építmények, valamint sportpálya található.

A pedagógiai munka elsősorban a főépületben zajlik. Itt található a 12 osztályterem, a festőterem, az euritmia-terem, melyben időnként színi előadások és egyéb tevékenységek is zajlanak, a tornaterem (helyesebben tornaszoba), a tanári szoba, a kisméretű könyvtárszoba, az orvosi szoba, a terápiás szoba, a gazdasági vezető irodája, a titkárság, a melegítőkonyha, 4 gyermek-, 2 tanári mosdó és WC-helység, továbbá 2 raktár. Az épület két szinttel rendelkezik, a termek egy központi átrium-szerű aula körül helyezkednek el. Itt zajlanak az iskola nagy ünnepei, közös rendezvényei.

A tanítás fontos elemei kapnak helyet az iskola udvarán álló kézműves házban. A szuterénben található a faragó műhely, a mellékhelységek, a földszinten szövő műhely és az emeleten a mindenkori első osztályos tanterem.

A rendelkezésre álló termek kihasználása maximális, a **teremhiány** gyakran szül kényszerű helyzeteket.

Terveink szerint a fenntartó tulajdonában lévő telken a kézműves házat földbe süllyesztett tanteremmel bővítjük. Ugyanakkor még ez sem oldja meg teremhiányból fakadó gondjainkat. További terveink megvalósításához azonban **újabb forrásokat kell találnunk**.

7.3.2. Az iskolánkban használt eszközökről

A tanítás során használt eszközök igazodnak a gyermekek életkori sajátosságaihoz. Nagy jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy a tanárok művészi szinten tudják kezelni ezeket, legyen szó hangszerről, táblakrétáról vagy akár a kísérletek demonstrálását szolgáló eszközökről.

Az epochák hangulatát, tartalmát megmutató **táblarajzok** nagyon fontosak az alsó nyolc osztályban, ezek elkészítéséhez különleges minőségű színes táblakrétákat használnak az osztálytanítók. A gyermekek eleinte színes **méhviasz krétákkal** rajzolnak, írnak, csak fokozatosan vezetjük be a finomabb mozgáskoordinációt igénylő ceruzát, majd a **töltőtollat**. A formázható színes méhviasz és az agyag használata hamar megjelenik a tanításban. Ezt követi a szerszámokat is igénylő faragás, a 9. osztálytól pedig a fémekkel történő munka.

A zenei képzés során az énekhangtól kiindulva először **pentaton-furulyát**, majd hagyományos furulyát használunk, ezekhez később **egyéb hangszerek** (líra, cintányér, triangulum, xilofon, dobok, stb.) társulnak.

A festés tanításához természetes növényi kivonatokat tartalmazó **akvarell-festéket** használunk.

Az alsóbb osztályokban pedagógiai megfontolások alapján eltekintünk az olyan eszközök használatától, amelyek működési elvét a gyermekek még nem érthetik (magnetofon, képmagnó, számítógép, stb.).

A kísérleti természettudományos tárgyak (fizika, kémia) megjelenésével nagy szerepet játszanak a különböző jelenségek bemutatására alkalmas eszközök, melyek megalapozhatják a jelenségek magyarázatának megértését. A szertárak fejlesztése sokszor a tanár személyes kapcsolatain keresztül történik, melyben a szülők is nagy szerepet játszanak. Bizonyos

eszközök még teljesen hiányoznak (pl. mikroszkópok), másokból nem áll még rendelkezésre elegendő mennyiség.

Magnetofont nyelvtanításkor (a felsőbb osztályokban) és zenetörténet órákon használunk.

Diavetítőt a művészettörténet ill. a történelem órákon használunk. A térkép és falitábla készletünk hiányos, alapos bővítésre szorul, írásvetítővel még nem rendelkezünk.

Számítógépeink és az Internet helyszüke miatt csak pár fős csoportokban, korlátozottan használhatók. Jelenleg is bővítés alatt van.

Tanulási forrásközpontként egy gazdag **könyv- és médiatárat** kívánunk létrehozni. A tankönyvek nélküli oktatás egyik fontos szükséglete a megfelelő minőségű és mennyiségű kézikönyv, szakirodalom.

A **sporteszközök** terén az iskolánkban alapított Moccanj Waldorf D.S.E. végzi a beszerzéseket, a fokozatosan kiépülő szertár téli-, túra- és vízisportok alapfelszereléseit is tartalmazza.

A tantervben fontos szerepet játszó színdarabok bemutatásához **jelmeztárat** alapítottunk, a kosztümöket a szülők, a diákok és a tanárok készítik.

8. Az iskola szervezeti felépítése

„Az iskola a gyermekek, a tanárok, a szülők és az iskola technikai dolgozóinak az együttes közössége. Az iskola szervezete olyan élő organizmus, amely a feladatok megosztásban a **steineri hármas tagozódás** elveire épül. Az iskola közössége együttesen felelős a **szellemi, a jogi és a gazdasági** struktúra kialakításáért és működéséért.

Az iskola közössége ezen hármas tagozódás, valamint az elkülönült és az együttes felelősség elvén határozza meg a szervezetét, és ebben figyelembe veszi a Köznevelési Törvényből adódó kötelezettségeket is.

A tanulók közössége

Az iskola alapegysége az (1. osztálytól a 13. osztályig) egy-egy osztályba tartozó gyerekek közössége. Az iskola nevelő-oktató tevékenység a tanulók életkorából és fejlődéséből következő sajátosságokat figyelembe véve történik.

Az 1.-4. osztályok az alsó tagozatba, az 5.-8. osztályok a közép tagozatba, a 9.-13. osztályok a felső tagozatba, a gimnáziumba tartoznak.

Az iskolai dolgozók közössége

Az iskolai dolgozók közösségét az iskolában dolgozó tanárok, az egészségügyi és a technikai személyzet alkotja. A **Tanári Kollégium** az iskolában tanító tanároknak, valamint az általuk meghívottaknak a közössége. A Tanári Kollégium az iskola pedagógiai vezető testülete. A Tanári Kollégium egyes feladatoknak az egyéni, vagy csoportos munkában történő elvégzésére tanárokat delegálhat a tagjai közül. Az egészségügyi és technikai személyzet munkáját a Tanári Kollégiummal összhangban végzi.

A Tanári Kollégium tagjai részt vesznek a heti egy alkalommal megtartott **Nagykonferencián**, amelyen közös pedagógiai és művészeti tevékenységet végeznek. A Tanári Kollégium választja meg az iskolában működő testületek és munkacsoportok tagjait.

Az iskola egyéb testületei:

Kiskonferencia (a Nagykonferencia által átruházott döntések meghozatala)

Belső konferencia (döntés előkészítés, konfliktuskezelés, személyi kérdések)

Igazgatási konferencia (az iskola működésével kapcsolatos szervezői, adminisztratív, technikai tevékenység)

Harmadik személy felé a Tanári Kollégium által választott tanár, az **iskolaképviselő** képviseli az iskolát.

Az iskolával kapcsolatos gazdasági teendőket az iskola **gazdasági vezetője** látja el.

A szülői közösség

A szülői közösséget az iskolába járó gyerekek szülei alkotják. A szülői közösség az iskola szellemi és fizikai életének meghatározó eleme.

A **Szülői Kollégium** az egyes osztályokból delegált szülők testülete. A Szülői Kollégium képviselőt választ. A Szülői Kollégium képviselője jogosult a Kollégium nevében eljárni és azt az Iskola más fórumai előtt, illetve külső kapcsolatokban képviseli. A Szülői Kollégium egyes feladatoknak az egyéni, vagy csoportos munkában történő elvégzésére szülőket delegálhat.

A fenntartó

Az iskolának a fenntartója a Török Sándor Waldorf-pedagógiai Alapítvány. A fenntartói jogokat és kötelezéseket az Alapítvány Kuratóriuma az Alapító Okirat alapján átruházta az IB-re.” SZMSZ 5. pont

Az egyes csoportok, személyek kompetencia-körét az iskola szervezeti és működési szabályzata tartalmazza.

Ezt a szervezeti működést az elmúlt évek tapasztalatából alakítottuk ki, de nem gondoljuk egy merev, lezárt rendszernek. Szeretnénk, ha a továbbiakban is az élethez igazodva alakulna és szolgálná az iskolában folyó pedagógiai munkát.

Végezetül a Waldorf pedagógia háttérében álló szemléletmódot nagyon röviden és szépen összefoglaló, Rudolf Steinertől származó idézettel zárjuk a pedagógiai program ismertetését:

"Mindenfajta nevelés önnevelés, és mi mint tanítók, nevelők csak a saját magát nevelő gyermek környezetét alkotjuk. A legkedvezőbb környezetet kell teremtenünk, hogy a gyermek úgy nevelje általunk önmagát, ahogy belső sorsát követve nevelődnie kell."

Budapest, 1998. június 12.